

חבל נחלתו

דהירושלמי מיירי שהיו בכיס אחד דהא אמר שם דכל אחד נוטל לפי כיסו".

מסקנה

אף שהרמ"א פסק כתרומה"ד (סי' שיד) האחרונים עפ"י שיטות ראשונים אחרות לא קבלו את כל דבריו להלכה, ונחלקו האם אומרים קבוע בדיני ממונות במקרים מסוימים או שחולקים בהפסד לפי חשבון.

הנשואים במקומן והם הרי קבועים וכמחצה על מחצה דמי. ודעה ראשונה ס"ל דכיון דהנשואים תלויים בטעם הנפרשים של מי נאבדו הוה עיקר הדין על הנפרשים אמנם בירושלמי דב"ק פ"ד איתא דההפסד לפי חשבון ונ"ל דהטעם הוא משום דא"א לילך בתר קביעות הנשואים כיון דהטעם תלוי בהאבודים וא"א לילך אחר האבודים ולילך אחר הרוב דהא אנו באים לדון על הנשואים ולפיכך הוי לפי חשבון ואין לומר

סימן נו

חיוב תשלום על פקדון מתשלומי ביטוח

לאחסן, הוא מקבל תשלומים אף על הפקדון, וא"כ למי שייך התשלום. ג. המשנה בב"מ (פ"ג מ"ב) כותבת: "השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל ישלם לשוכר, א"ד יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזור פרה לבעלים".

הביטוי: "כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו", יכול להתפרש בכמה דרכים שיש בהם נ"מ למקרה לעיל.

מפרש ר' עובדיה מברטנורא: "השוכר פרה מחבירו – ועמד שוכר והשאילה לאחר ברשות המשכיר. שאם לא נתן לו המשכיר רשות, הא קיימא לן, שומר שמסר לשומר חייב". "ישבע השוכר – למשכיר".

"שמתה כדרכה – ופטור. שהשוכר פטור מן האונסין". "והשואל – שהוא חייב באונסין, משלם לשוכר, בשבועה שהוא נשבע למשכיר".

שאלה

אדם הניח חפצים אצל חברו במחסן, חברו קיבלם למחסנו בתור שומר חינם. המחסן ותכולתו נשרפו. כיון שהמחסן היה מבוטח מפני שריפות, בעל המחסן קיבל תשלום לפיצוי נזקיו מהביטוח. האם השומר צריך לשלם למפקיד על חפציו חברו שנשרפו מתשלומי הביטוח?

תשובה

א. נראה ברור שאם תשלומי הביטוח הם גלובליים, ללא בדיקה מה היה במחסן, הנפקד פטור מתשלומים. כיון ששריפה היא אונס ששומר חינם פטור ממנה, ואף אם חפצי חברו לא היו במחסן היה מקבל את אותם תשלומים בדיוק. ולכן הפקדון לעניין תשלומי הביטוח אינו מעלה ואינו מוריד, ולעניין תשלומי שומר חינם פטור. השאלה עולה כאשר התשלומים הם לפי התכולה שנשרפה, וכיון שלנפקד היתה זכות

חבל נחלתו

”אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה וכו’ – והלכה כרבי יוסי”.

המדובר באדם ששכר פרה והשאילה לאחר ברשות והפרה מתה כדרכה. השוכר פטור מתשלום על הבהמה למשכירה כיון ששוכר פטור על אונסים. לעומת זאת השואל חייב באונסים והשאלה היא למי ישיב את התשלום. ת”ק אומר שישבי לשוכר (המשאיל) שכן השוכר עצמו פטור מתשלומים למשכיר והוא עצמו זכה בתשלום כמשאיל, ור’ יוסי אומר שישבי למשכיר. ר’ יוסי משתמש בטיעון: ”כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו”, היינו הפרה לא היתה שייכת למשאיל אלא לזמן ולפירותיה, אבל קניין הגוף נשאר ביד בעליה, וכיון שהתשלום הוא עבור כל הפרה ולא רק עבור הפירות, מן הראוי שגוף הפרה ישתלם לבעליה.

אם נשליך מדברי ר’ יוסי למקרה שלפנינו לכאורה אף שהנפקד פטור על תשלום הפקדון, כיון שהוא מקבל את שווי מן הביטוח, מן הראוי שישבי את תשלומי הביטוח לבעל הפקדון.

ג. נראה שכדרך זו באר הרמ”ך. בשיטה מקובצת (ב”מ לה ע”ב) הביא: ”ולענין פסק הלכה. כתב הרמ”ך וזה לשונו: השוכר פרה והשאילה השוכר ומתה כדרכה משלם השואל לבעל הפרה ולא לשוכר שאינו בדין שיהא זה עושה סחורה בפרתו של חברו ויהא זה נשכר בשל משכיר והמשכיר מפסיד. מיהו אי ליכא לאשתלומי מיניה דשואל שהוא עני השוכר נמי פטור. והוא דאיכא סהדי דכדרכה מתה בלא פשיעה ואי פשע בה השוכר חייב אף על גב דלא מצי אשתלומי מיניה דשואל שהוא עני”.

הטיעון המרכזי הוא שאינו ראוי

שהשוכר יהנה מהממון שלא טרח עליו בעוד חברו הפסיד אותו ממון.

ועפ”י דרך זו דן המחנה אפרים (הל’ שכירות סי’ יט) בשאלה: ”מי ששכר בהמה מחברו בי’ והשכירה לאחר בט”ו אם הריוח לשני או לבעלים?”

”תשובה: כתב הרב בעל נימוקי יוסף בפ’ כיצד הרגל ז”ל: היכא דהמשכיר שכרה בזול והוא שכרה לאחר ביוקר אם לא היה רשאי לשכרה לאחר כגון שהיו מרובים בני ביתו של זה האחר הדין נתן שיהא מותר השכירות לבעלים דאיך יעשה זה סחורה בביתו של חברו כדאמרינן בפרק המפקיד אליבא דר”י והוא הדין הכא, אבל אם היה רשאי לשכרה כגון שהתנה עמו או שלא היו בני ביתו של זה השוכר השני מרובים מן הראשון נראה שהריוח למשכיר דזה נהנה וזה אינו חסר, ול”ד לפרה דר”י שאין השוכר רשאי להשאיל ולהשכיר עכ”ל. ולפ”ז בני”ד דהוי מטלטלין דאינו רשאי להשכיר או להשאיל כדאמרינן משום דמצי א”ל אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר הריוח לבעלים”.

”...ועוד טעם אחר יש בב”ד שיהא הריוח לשוכר ולא שייך הכא לומר אין אדם עושה סחורה בפרתו של חברו דע”כ לא אמרינן הכי אלא לזכות בדמי גוף הפרה שאין לשוכר כלום בגוף הפרה כדי שיזכה בדמיה, אבל בדמי השכירות שהריוח השוכר לא שייך להאי טעמא דהאי ודאי קנין פירות יש לו לשוכר לאישתמושי בה כל ימי שכירותה, ומה לי שישתמש בה איהו ומה לי שישכירה לאחרים וירויח בה אין זה אלא משתכר בדידיה דשכירות ליומיה ממכר הוי, ולא מיבעיא כי נ”ד שיש לו רשות להשכירה לאחרים דודאי הריוח לשוכר, אלא אפילו

כתב תוס': "אין לפרש משום דא"ל משכיר לשוכר 'פרתי גבך' דהשואל שילם דמיה, דבפ' השואל (לקמן דף צו: ושם) בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו שוכר הוי או שואל הוי היכא דאגרה פרה מעלמא ואינסיבא אליבא דרבנן ודאי בעלה פטור משום דאשתו עמו במלאכתו והויא שאלה בבעלים (ואשה חייבת כדן שוכר) כי תבעי לך אליבא דר' יוסי שואל הוי להתחייב לבעלים הראשונים במתה כדרכה או שוכר הוי ופטור והשתא התם כיון דלרבנן הבעל פטור מן האשה משום דהוי שאלה בבעלים לא יתחייב נמי לר' יוסי לבעלים הראשונים¹. אלא טעמא דרבי יוסי הוי משום דסבר דשוכר לא קני אלא בשבועה ומשכיר יאמר לו דל אנת ודל שבועתך ומשתעניא דינא בהדי שואל ואפילו אם יש עדים שמתה כדרכה דאין השוכר צריך לישבע מ"מ לא קני לה אלא בהבאת עדים ויאמר לו אני פוטרך מהבאת עדים ורבנן סברי דשוכר קני לה במיתה ופליגי בדברי המקשה והמתרץ שבגמ', ונראה אם המשכיר עצמו היה שם בשעת שמתה ביד שואל שר' יוסי יודה לדברי רבנן דהתם ודאי קני לה במיתה גרידא דהשתא אין השוכר צריך לעשות כלום".

תוספות העמיד שתי אפשרויות להסברת ר' יוסי, הסבר ראשון שהמשכיר טוען כלפי השוכר 'פרתי גבך' היינו, אתה קבלת את תשלומי הפרה שלי, ושלך היא היתה לזמן בלבד, וא"כ השיבה את

אם לא היה לו רשות להשכירה לאחרים ועבר זה והשכירה לאחרים כיון דהשכירות קיים וכמש"ל לדעת מקצת מרבוותא נראה לע"ד דאין אנו יכולים להוציא מידו של שוכר אם כבר בא השכירות לידו. ול"ד למה שכתב הנ"י ז"ל דאם לא היה לו לשוכר רשות להשכירה דהריוח לבעל הבית, דהתם שאני משום דבע"ה נחסר בהנאתו של זה **שהשכירה לאנשים מרובים ובהא ודאי שייך לומר כיצד יעשה סחורה בפרתו של חברו**, אבל בנדון דידן מיקרי זה נהנה וזה אינו חסר. ונראה לע"ד דמה שדימה הנ"י דין זה לההיא דאין אדם עושה סחורה בפרתו של חברו אינו אלא כששכרה הראשון בזול ור"ל בפחות משווייה דהשתא דומה לההיא דר"י דכי היכי דהתם אין אדם עושה סחורה בפרתו של חברו משום דגוף הפרה אינו שלו הכי נמי הכא נמצא זה עושה סחורה בפרתו של חברו דמה שהשכירה ביותר היינו משום דהבית שוה כ"כ, ולהכי כתב הנ"י דכל היכא דאין לו רשות להשכיר לאחרים הויא רווחא דבעלים. אבל היכא דשכרה הראשון בשווייה כיון דשכירות ליומיה ממכר הוי תו ליכא לבעלים שום טענה דה"ז נהנה וזה אינו חסר".

נראה מדבריו שהבין שעשיית הסחורה היא בדמי גוף הפרה שאינו שייך לשוכר אלא לבעליה, ולכן הוא נוטל את את דמיה מיד השואל ולא השוכר. ד. תוספות על בבא מציעא מסביר את המחלוקת בצורה זו ודוחה הסבר זה.

1. מסקנת המאירי (ב"מ צו) שאע"פ שלמסקנה בעל לוקח הוי ולא שוכר או שואל: "מ"מ שהשוכר ששכר את הפרה והשאלו לאחר ונישאל הוא עמה הואיל ותשלומין חוזרין לבעלים הראשונים, אין שוכר זה המשאל נקרא בעלים לפטור את השואל". כלומר שוכר שהשאל אינו נחשב כבעלים לפטור משום בעליו עמו!

חבל נחלתו

ישירות מהשואל הרי לאו בעל דברים דידיה הוא, ועל כך ענו שהוא יכול לסלקו ולהיכנס במקומו.

עפ"י הסבר זה נראה שאין שום זכות למפקיד בתשלומי הביטוח, הלוא הוא לא שילם פרמיה לביטוח, ומדוע שיקבל את התשלום. ועוד, הוא לא יכול לסלק את הנפקד ולקבל ישירות מהביטוח שהרי הוא תובע רק מחמת העסק של הנפקד עם הביטוח.

וכהסבר זה כתבו בהגהות אשרי (ב"מ פ"ג סי' ה הגהה א): "דאין השוכר קונה אלא בשבועה או בהבאת עדים ומשכיר א"ל: דל אנת ודל שבועתך ודל עדים דידך, ואם המשכיר עצמו היה בשעת מיתת הפרה שאין צריך לו לא עדים ולא שבועה אפשר דמודה רבי יוסי דהשוכר פטור והשואל משלם לשוכר פ"י מהרי"ח".

ו. תוספות הרא"ש (ב"מ לה ע"ב) מביא שלשה הסברים לשיטת ר' יוסי: "לכאורה משמע טעמא דר' יוסי משום דהשואל משלם לשוכר ולמה ירויח השוכר במזון של אחרים, ולקמן בפ' השואל לא משמע הכי דקא בני בעל בנכסי אשתו שואל הוא או שוכר הוא ומפרש כגון דאגרה פרה מעלמא ונשאת ואליבא דר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלים הראשונים ואי משום דהשואל משלם לשוכר קאמר ר' יוסי א"כ השתא מיפטר בעל דבין אי שואל הוא ובין אי שוכר הוא האשה היא עמו במלאכתו ופטור משלם לה, ויש לפרש טעמא דר' יוסי כקושיין דפריך בגמ' לרבנן מכדי שוכר במאי קני לה להאי פרה בשבועה לימא ליה דל אנת דל שבועתך מהכא ואנא משתעינא דינא בהדיה שואל, ורבנן סברי דמשנת מיתה קני לה, ור' יוסי סבר אפילו איכא

התשלום לי שאני בעליה. הסבר זה הוא כפי שבארנו לעיל.

הסבר זה דוחים התוס' משום הסוגיא של בעל בנכסי אשתו (ב"מ צו ע"ב) שלפי שאלת רמי בר חמא היתה הו"א שיתחייב בתשלומים על פרה ששכרה אשתו לפני נישואיה ואח"כ נאנסה בידי. שם אין המשכיר יכול לטעון כלפי האשה 'מווני גבך' שהרי בעלה פטור כלפיה מתשלומים משום 'בעליו עמו'. אלא אם בכ"ז יש הו"א לחייב את הבעל מוכח שיש חיוב ישיר בין השואל לבין בעל הפרה – המשכיר, ולגביו אין דין 'בעליו עמו'. ולכן תוס' דוחים הסבר זה.

ה. תוס' סוברים שהפטור מתשלומי הפרה של השוכר למשכיר וע"י כך זכיה בתשלומי השואל מותנים בשבועה או בעדות שהפרה נאנסה, ועל פטור זה המשכיר מוותר ומעוניין לדון ישירות עם השואל ולכן הוא הזכאי לתשלומיה ולא השוכר, אולם אם השוכר זוכה בה אוטומטית – כגון שהמשכיר היה במקום האונס ואינו צריך לפטור את השוכר, ממילא השוכר זוכה בתשלומים אף לדעת ר' יוסי. נמצא שטענת ר' יוסי: 'כיצד הלה עושה וגו' מתפרשת: מדוע שהשוכר יזכה בתשלומי הבהמה בשבועתו או בעדיו, אולם מעיקר הדין אף ר' יוסי מודה שהוא הראשון לקבלם אלא שכיון שהוא מרויח על חשבון הפסד חברו את פרתו, יכול הלה להתחכם ולסלק את השוכר. ונראה שאי"צ שהמשכיר יאמר זאת בפירוש לשוכר, אלא זכותו לומר זאת מגדירה את זכותו כתובע מיד השואל וזוכה בתשלומים. ונראה שהבעיה שעמדה לפני תוס' היתה איך המשכיר יכול לתבוע זאת

השואל ולא אתה. לעומת זאת לפי ת"ק, השוכר יאמר למשכיר כיון שאני שכרתי – שלמתי לך על הזמן שהפרה לא היתה אצלך, וא"כ אין ההשאלה בשליחותך, שא"כ מחול לי את תשלומי השכירות.

את ההבדל בין שיטה זו לקודמתה (שיטת תוס') באר הבית יוסף (ח"מ סי' שז אות ה) לאחר שהביא את ביאור התוס' לשיטת ר' יוסי:

"ורבינו (=הטור) שכתב שאפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה אפילו הכי חייב לשלם למשכיר, נראה שלמדו ממה שכתב הרא"ש (סי' ה) טעמא דרבי יוסי משום דחשיב שוכר כאלו השאילו בשליחות המשכיר הילכך דין המשכיר עם השואל עכ"ל דכיון דחשיב שוכר כאלו השאילו בשליחות המשכיר אם כן אפילו המשכיר יודע שמתה כדרכה לא הפסיד".

לפי ביאור זה בשיטת ר' יוסי, במקרה שלפנינו, אין תשלומי הביטוח מגיעים למפקיד. אמנם התשלום שהנפקד מקבל מהביטוח הוא בגלל חפצי המפקיד שנשרפו, אבל הוא לא שילם לביטוח על תוכנית הביטוח והתשלום הוא כזכיה בהגרלה לגבי הנפקד. ואין הוא יכול לטעון אתה שלוחי לשלם פרמיה לביטוח, וממילא אינו זכאי לתשלום מבעל המחסן.

ז. האור שמח (הל' שכירות פ"ה ה"ו) מביא

מקרה דומה ואת המו"מ עליו:

"נשאלתי, מי ששכר בית מחבירו, והוא דר בה, והבטיח את הבית בחברת אחריות משריפה אם ישרף, ונשרף הבית, מי יקח השאר אגף (=דמי הביטוח), אחרי כי החזק אשר לא יוכל אדם להבטיח בית של אחר ולקח אצ"כ השאר אגף, בלתי שיהיה שלו, או שידור בתוכה, וזה טוען ואומר אני

עדים שמתה כדרכה מ"מ צריך להביא עדין לפני ב"ד שיעידו שמתה כדרכה ויאמר לו דל אנת דל עדים דילך ואנא משתעניא דינא בהדי שואל, ולהאי טעמא אם היה המשכיר שם וראה שמתה כדרכה דעכשיו אין צריך השוכר לא שבועה ולא עדים היה מודה ר' יוסי דשואל משלם לשוכר, ועוד נוכל לומר דטעמא דר' יוסי דחשיב שוכר שלוחו של משכיר".

הסבר הראשון כפי שבארנו לעיל משום 'ממוני גבך', השני כתוס', בהסבר השלישי הוא מחדש שניתן לומר שהשוכר הוא שלוחו של משכיר להשאלת הפרה ולכן הוא אינו זוכה כלל בתשלומי הפרה. וכ"כ הרא"ש בפסקיו (ב"מ פ"ג סי' ה).

וכן סובר הרשב"א (ב"מ לה ע"ב): "וטעמיה דר"י משום דשואל שומר דבעל הפרה חשבינן ליה לגמרי ולא מצי א"ל לאו בעל דברים זידי את, וכדאמרין בגמרא ולימא ליה דל אנת ודל שבועתך ואנא משתעניא דינא בהדי שואל, ואמרין נמי לקמן בפ' השואל בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי והיכי דמי כגון ששכרה איהי פרה ואינסיבא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר מאי נפקא מינה שאלה בבעלים היא אלא אליבא דר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלים הראשונים, כלומר דהשתא ליכא שאלה ולא שכירות בבעלים דלא חשבינן לה כפרה ידידה אלא כפרת המשכיר, ובעל השואל או השוכר דבעל הפרה".

עולה שהתביעה כלפי השואל היא מצד המשכיר אשר אומר לשוכר המשאיל: אמנם השאלת את הפרה ברשותי אבל ההשאלה היתה כבי' בשליחות שלי, ולכן התשלום מגיע לי. אני בעל דינו של

חבל נחלתו

שלמתי התשלומין להחברה בכל שנה כפי החוק, ולכן הדמים שלי, וזה טוען דמי ביתי אני נוטל, מה יעשו ב"ד בזה. ונראה להעיר בזה, כי לכאורה משנתנו הוא זה בפרק המפקיד (ב"מ ל"ה ע"ב) השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחור ומתה כו' א"ר יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו, אלא תחזור פרה לבעלים, נמצא דכי יצאת מרשותו של המשכיר, הלא אם מתה ברשות השוכר יצא נקי מפרתו, ולא היה לו אלא לבקש לבעל הרחמים שימלא חסרונו, ורק השוכר השאילה, ומאי קא עביד, שנמצא שאך זכותו מדמי השכירות ששילם להמשכיר זה נותן לשואל, כי נתן הדמים רק כדי לעשות בה מלאכתו, והוא נותנה להשואל, וכי מתה, שעכשיו השיג הוא אחר שיקבל אחריות אונסין, מכל מקום השואל צריך לשלם לבעל הפרה, שגוף הפרה שלו, כן הכא, אף ע"פ שהשוכר השיג מי שקיבל אחריות שריפת הבית, והוא נותן דמים להחברה, בכ"ז שייך התשלומין לבעלים, ואין לדחות דתמן שאני, שאין השוכר רשאי להשאיל, רק משום שנתנו הבעלים רשות להשאיל כדמוקי בהמפקיד, לכן שייך התשלומין לבעלים, דז"א, דאם לא היה רוצה השוכר ליתן הדמים כפי מה שנתן אם לא שיהיה בידו להשאיל אטו בכה"ג לא אמרינן שתחזור פרה לבעלים, זה ודאי אינו, דמשנתנו סתמא תני אפילו שכר מאתו במפורש שיהיה בידו להשאיל למי שירצה, ועל מנת כן נותן לו דמי שכירותו, דנמצא דמדידה קא משאיל, ואפ"ה הדמים להבעלים".

"אולם יש לחלק, דהתם כי קא משאיל הרי אינו משאיל בשביל שיתן לו הדמים בשתמות הפרה, רק רצונו שיהיה שואל

ותחזור הפרה בעינא, ודמי השכירות שנתן שיהיו לו מה שהוא נותן חנם להשואל לעשות מלאכתו, או דמשלם לו עבור דטבא עביד ליה, או דניחא ליה שיחזיק לו טובה, והאונס דאירע הוא על צד הבלתי מכוון, **משא"כ כאן הדמים שנותן לחברת האחריות הוא רק כדי שישלמו אם ישרף הבית, ועל זה יהיב הדמים להם**, אין מן הסברא לומר שלבעל הבית יהיה שייך הדמים, זה יהיב דמי וזה שקיל, אטו ע"ז קא יהיב דמי הבטחון, כן נראה".

"ומצאתי בשו"ת שואל ומשיב מהד"ת חלק ג' סימן קכ"ח הביא שדין תורה כזה היה לפני חכמי ב"ד דבראדי, והורו ששני שלישים יהיה שייך לבעל הבית ושליש להשוכר, ועי"ש שחקר טעמם, ופשיט דהוי מדמי להך דהשוכר פרה מחבירו והשאילה לאחור ומתה כו', רק משום דיש לחלק כמו שחלקנו לכן עשו פשרה, וכמו שדוגמתו מפורש בסוף המפקיד (ב"מ מ"ב ע"ב) גבי ההוא תורה דלא הוי ליה ככי ושיני דמית בי בקרא, דקא מסתפקי אם דומה זה לשואל פרה מחבירו השכורה לו, אמרינן שם דמשלם בקרא דמי בשר בזול לספסירא, וכדפי' רש"י (שם ד"ה ומשלם) משום דלא דמי לגמרי להך דר' יוסי, הטילו פשרה ששני חלקים ישלם הבקרא, כן הכא ישלם שני שלישים לבעל הבית ושליש יקח השוכר, ועיין במחנה אפרים הלכות שכירות סימן י"ט במשכיר בהמה בי' והשכירה לאחור בט"ו, אם המותר מהשכירות שייך להשני, יעו"ש שלא העיר במה שכתבנו כלל, דגם התם עיקר מה שמשכיר לאחור הוא משום מותר השכירות שנוטל, ושם בל"ז ברור דקנין פירות שיש לו הוא כמכור לו, ונוטל עבור זה כפי מה שירצה, דעבור גוף הפרה איננו נוטל

חבל נחלתו

היו בעלי החפץ. ובכ"ז נראה שהטענה המכריעה לגבי חכמי ברודי היתה ש'ממוני גבך' וכיצד אתה תקבל את התשלום עבור ממוני שנחסר כאשר היה בידך. וע"כ פסקו ששני שליש מהתשלום יחזור לבעל הבית.

מסקנה

נראה שכיון שהמפקיד יכול לטעון 'ממוני גבך', אע"פ שאינו יכול להוציא בדיינים מן הראוי שמקבל התשלום ישלמו לבעליו.

כלום, ואיך יהיה שייך לבעה"ב, וכן מסיק שם הרב, יעו"ש ודוק".

ח. ונראה שניתן לדמות את המקרה דנן למקרה של האו"ש. בשניהם מקבל תשלום הביטוח מקבל עבור דברים שאינם שלו, אצל האו"ש עבור קנין הגוף אשר שייך למשכיר ואצלנו עבור הפקדון, בשני המקרים שתי הדרכים האחרונות של תוס' ורא"ש אינן יכולות לחייבו בהעברת התשלום לבעל החפץ המקורי. כיון שהביטוח טוען ובצדק 'לאו בעל דברים דידי את', מה גם שמשלמי הפרמיה לא

סימן נז

שכיר שהטעה שכירים על שכרם

לשכר מינימום לפי גיל העובד בתוספת שקל וחצי.
מי משני הצדדים צודק בטענתו?

תשובה

א. לכאורה, על מקרה זה בדיוק דברה המשנה והגמרא בב"מ.
נאמר במשנה בבא מציעא (עה ע"ב):
"השוכר את האומנין והטעו זה את זה – אין להם זה על זה אלא תרעומת". היינו יש להם כעס פנימי על המטעה אבל אין להם עליו ולא על אחרים תביעת ממון.
והגמרא (עו ע"א) דנה על משנה כך:
"חזרו זה בזה לא קתני, אלא הטעו זה את זה דאטעו פועלים אהדדי. (רש"י: "דאטעו פועלים אהדדי – אחד מן הפועלים הטעה את חברו"). היכי דמי? דאמר ליה בעל הבית: זיל אוגר לי פועלים, ואזל איהו ואטעינהו. היכי דמי? אי דאמר ליה בעל הבית בארבעה

שאלה

מנהל עבודה שהוא עצמו שכיר, תאם עם נערים עבודה בנטיעת כרם. השכר שנאמר להם הוא 20 שקל לשעה, על אף ששכר המינימום הוא 18.5 שקל לשעה.
שכר המינימום במדינה מתפלג לפי הגיל מתחת לגיל שמונה עשרה שנים (בן 18 מקבל כמבוגר). השכר של 18.5 שקל לשעה הוא לבני שבע עשרה עד שמונה עשרה, ויורד לפי גיל הנערים בשקל וחצי בערך לכל שנה.
לאחר העבודה בעל הכרם שילם לכל נער את שכר המינימום כפי גילו בתוספת שקל וחצי לשעה.
הנערים הצעירים משבע עשרה שעבדו בנטיעה תובעים את ההפרש בין מה ששולם להם לעשרים שקל כפי שנאמר להם. לעומת זאת בעל הכרם ששלח את מנהל העבודה לשוכרם טוען: התחייבתי